TÜRK DİLİ

AYLIK FİKİR VE EDEBİYAT DERGİSİ

Cilt: VIII 1 aralık 1958 Sayı: 87

TARİH VE BÜYÜK ŞAİRİMİZ YAHYA KEMAL BEYATLI

AFETİNAN

er milletin mânevi değerleri vardır. Bunlar, ömürleri boyunca fikir dünyalarının yaratıcı kudreti ile eser verirler. Hayatta iken sevilirler, yakın ve uzak çevreleri vardır, sohbetleri aranır, kendilerini herkes tanımak ister. Onlar eğer bu dar çevreleri aşıp da milletin tanıdığı, sevdiği, takdir ettiği, eserlerine değer verdiği kimseler olursa, milletin temsilcisi sayılır. Her millette böyle değerlere ne kadar ihtiyaç vardır! Çünkü sosyal hayatta her eser veren, o topluluğa fikrî hayat aşılar ve medeniyetin bütünü içinde yer aldığı nispette değer taşır.

İnsanların mânevi hayatını dolduran bunca fikir hareketleri içinde "şiir" en yüksek edebî bir türdür. Halk şairlerinden tutunuz da en kültürlü şairlere kadar eser verenler, bütünü ile bir devrin temsilcisidirler. 1 kasım 1958 de ölümü dolayısiyle hâtırasını andığımız Yahya Kemal'i ben de tanıdım. Atatürk'ün özel kitaplığında güzel ciltlenmiş türlü edebî eserler vardı. Bunları zaman zaman özel toplantılarında getirtir ve iyi okuyanlardan dinlerdi. Atatürk, bunları Yahya Kemal'in kendisine satın aldırdığını söylerdi. Yahya Kemal'i 1933 yılından sonra tanıdım. O, kendi şiirlerini ne güzel bir ahenkle okurdu! Hele, Fransız şairlerinden Victor Hugo'nun eserlerini okuduğu vakit içten duygularını ne güzel belirtirdi ve Atatürk onun sesinden gerek Fransız şiirlerini, gerekse şairin kendi şiirlerini dinlemekten pek çok zevk duyardı.

Kaybettiğimiz büyük şairimiz Yahya Kemal, en geniş kültür sahibi, duygulu, şiirde üstün kudretli bir varlıktı. Onun "Sessiz Gemi"si son durağına Rumelihisarı'nda demir attı. Arkasından onu anan, öven yazılar çıktı, daha da çıkacaktır.

Bence Yahya Kemal asıl şimdi, bundan sonra mânevi âlemimizde daha çok yaşama devresine girmiştir. Sağken acaba bize

daha neler yazacak diye beklerdik. Gerçi o ömrü boyunca az yazdı, ama öz yazdı. Şiirleri hâfızalarımızın süsü, mânevi birliğimizin coşturucusu, millî heyecanımızın ifadesidir. İnsan onun şiirlerini okurken haz duyar, coşar, hayalini alabildiğine, onun bin atlıları gibi koşturur, koşturur. Bu dolu dizgin gidişte yorgunluk yoktur. İnsan tarihin derinliklerine iner, fakat orada bunalmadan Tuna boylarının serin kıyılarında geniş nefesler alarak hayat bulur.

Yahya Kemal'in resmî hayatında, Darüşşafaka'dan sonra İstanbul Üniversitesinde tarih okutma devri vardır. Bu görevi sırasında neler okuttu, neler yazdı, kimleri yetiştirdi? Bu ayrı bir konudur ve hiç şüphe yok ki Yahya Kemal bu resmî görevlerin çerçevesi içinde iyi tarih bilen bir aydındı. Onun şiirinde Türk Osmanlı tarihi sanki bir Rönesans devri yaşamıştır. Çünkü, Yahya Kemal'in gençliği Osmanlı İmparatorluğunun tam yıkılma devrinde geçer. O bu tarihe karışan İmparatorluğun yüz yıllar önce Fetih devirlerinin destanını terennüm etmiştir. Daima o ileri atılışların özlemini içten duyar ve bizlere duyurur. Büyük şairimiz, tarih bilgisinin ışığı ile öyle ahenkli bir şiir havası yaratmıştır, ki herkes kendini o bin atlıların kafilesi içinde dolu dizgin uçuyor sanır. Yahya Kemal'in şiirlerinde tarih ve biz yanyanayız. O, ülkelerini kaybeden bir imparatorluğun içinde değil de, âdeta Türk atlılarının Tuna'yı geçtiği günlerin tarihinde yaşar gibidir.

Kısacası, Yahya Kemal tam tarih kültürü içinde yoğrulmuş bir büyük şairdir. Meselâ "Açık Deniz" şiirinde:

Her yaz şimâle doğru asırlarca bir koşu
Bağrımda bir akis gibi kalmış uğultusu
Mağlûpken ordu, yaslı dururken bütün vatan
Rüyâma girdi her gece bir fâtihâne zan

Yahya Kemal, "Mohaç Türküsü" nde, "Akıncılar"ında ve daha başka şiirlerinde Osmanlı tarihinin büyük fetih devirlerini yaşatır:

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik,
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik.
Ak tolgalı Beylerbeyi haykırdı: İlerle!
Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle...
Şimşek gibi bir semte atıldık yedi koldan;
Şimşek gibi Türk atlarının geçtiği yoldan.

diyen mısralarla ne zengin tarih sahifelerini içine almaktadır! Hangi

tarih öğreticisi, bu bilgileri bu kadar zevkle ezberlenen birkaç satır içine sığdırabilir?

Şairler Tanrıya en yakın insanlardır, denir. Çünkü onların ilhamı ilâhî bir kaynaktan gelir gibidir. Onların söyledikleri güzel ahenkli mısralar dilden dile dolaşır, milletin malı olur. Hangi söz bir şairin mısraı kadar uzun ömürlü olabilir? Yahya Kemal tarih biliyordu; yalnız kendi milletinin tarihi değil, Cihan tarihinin ummanı içinde yüzerdi. Konuşmalarında bunları ne güzel anlatırdı! Fakat ben onun bu konuşmalarından daha çok şiir okumasını ister, kendisinden bunu rica ederdim. Atatürk'ün toplantılarında bulunduğu vakitler, şiir ve edebiyat gecesi olurdu. Bana öyle gelirdi ki Yahya Kemal büyük Türk İmparatorluğunun büyük cüssesini temsil ediyordu. O devirden aldığı nefesle tarih içinden seslenen bir edası vardı. Okuduğum tarihlerin sahifeleri, onun mısralarında çevrilir, çevrilir ve ben bir ânda koca tarihin yükü altından sıyrılarak hafiflerdim.

Atatürk bir gün onun için demişti ki: "Yahya Kemal geniş tarih kültürünün eseridir" ve ilâve etmişti: "Şairlerimiz esaslı kültür sahibi olmalı ve tarihi iyi bilmelidirler".

Yahya Kemal, Doğu ve Batı kültürlerinin esasını kavramış bahtiyar kullardan biri idi. Onun ilhamı gördüğü, sevdiği şeylerdi. Bunun yanında tarihi de görmüş gibi bize gösterdi; sevdiği gibi sevdirdi. Onun fâni ömrü ardından mısralar dolaşacak. O, nesiller boyunca hep yaşıyacak. Ne mutlu bu ölümsüz varlıklara ki, yazıları kendilerinden daha uzun ömürlüdür.

Yahya Kemal Beyatlı, bize tarihten sesler getirdi. Onun tarih olan varlığında biz Türkler millî duygularımızın en yükseğine kavuşmakla övünebiliriz.